

Checklist Gesprek voeren 2F - handleiding

Inleiding

De checklist Gesprek voeren 2F is ontwikkeld voor leerlingen die een gesprek moeten kunnen voeren op 2F. In deze handleiding wordt toegelicht hoe de docent door te 'modellen' leerlingen de checklist kan leren gebruiken. Modellen is een manier van werken waarbij de docent hardop denkend de leerling inzicht geeft in de denk- en doestappen die hij moet nemen bij het doen van een taak.

Deze handleiding hoort bij:

- De checklist Gesprek voeren 2F
- De opdracht Werken met de checklist Gesprek voeren 2F. Met deze opdracht leert de leerling werken met de checklist.
- De opdracht Gesprek voeren 2F. Hiermee leert de leerling een gesprek opbouwen.

De checklist Gesprek voeren 2F

De checklist Gesprek voeren 2F is gebaseerd op de eisen die in het Referentiekader Taal en Rekenen worden gesteld aan leerlingen aan het eind van vmbo en mbo-niveau 1, 2 en 3.

- De docent kan de checklist gebruiken om duidelijk te maken wat de eisen zijn aan een gesprek op 2F.
- Leerlingen kunnen de checklist gebruiken bij het voorbereiden van een gesprek.
- Zowel leerlingen als docenten kunnen de checklist gebruiken om gesprekken te beoordelen.

Modellen: van voordoen naar zelf doen - didactiek

Een complexe taak als een gesprek voeren kunnen leerlingen niet in een keer goed. Leerlingen komen tot het zelfstandig kunnen uitvoeren van zo'n taak via een aantal stappen. Eerst moeten ze zich een beeld vormen van wat er van ze verwacht wordt. Dan oefenen ze met de taak. Uiteindelijk kunnen ze de taak op een voldoende niveau uitvoeren.

Je kunt het zien als een trappetje:

		Stap 3 Zelf doen
	Stap 2 Samen doen	
Stap 1 Kijken, luisteren		

Dezelfde stappen doorlopen leerlingen bij het doen van een opdracht. Ook om een opdracht zelfstandig en goed te kunnen doen, moeten ze eerst weten hoe ze de opdracht moeten doen en wanneer het goed is. Modellen is een manier om leerlingen deze stappen te laten doorlopen.

Wat is modellen?

Modellen biedt leerlingen de kans op een natuurlijke manier te leren: door te kijken, te luisteren en samen te werken. Modellen is leerlingen 'het model' geven.

Het werkt als volgt:

1. De docent geeft de leerlingen een beeld van wat ze moeten doen en hoe ze dat moeten doen. Hij doet dit door hardop denkend de denk- en doestappen te verwoorden. De leerling krijgt de kans 'de kunst af te kijken' door te kijken en te luisteren.
2. Leerlingen werken samen, bijvoorbeeld in tweetallen, aan de taak of opdracht om de denk- en doestappen zelf in een veilige omgeving te ervaren. Door zelf te modellen helpen ze zichzelf en elkaar zowel het doel en als het proces helder te krijgen. De rol van de docent bij deze stap is te herhalen, samen te vatten, aan te vullen en (positief) te bevestigen.
3. Leerlingen hebben een goed beeld van wat er van hen verwacht wordt. Ze beoordelen gesprekken van andere leerlingen en bereiden zelf hun gesprekken voor.

Geef het goede voorbeeld. Door regelmatig goede, positieve voorbeelden te bespreken, krijgen leerlingen een steeds beter beeld van 'hoe het wel moet'.

Naar goede gesprekken: dwing succes af

Het proces van voordoen naar zelf doen is niet in één keer voltooid:

Blijf stap 1 en 2 regelmatig doen, met enige tussentijd, om de leerlingen scherp te houden en te zorgen dat ze steeds beter zichzelf en anderen kunnen controleren bij het voeren van een gesprek.

U kunt ook een introductie geven op doel en werkwijze van de checklist aan collega's van andere vakken. Als collega's de checklist hier en daar toevoegen aan opdrachten en feedback geven, heeft dat een zeer positief effect.

Zorg ook voor 'handhaving' van het zelf controleren van het eigen gesprek.

Bijvoorbeeld door:

- Leerlingen te laten benoemen waar ze op gaan letten in het gesprek.
- Leerlingen in kleine groepjes tips en tops te laten formuleren bij uitgevoerde gesprekken met behulp van de checklist.
- Samenwerking te zoeken met collega's. Geef een introductie op het doel en de werkwijze van de checklist aan collega's van andere vakken. Als collega's de checklist ook gebruiken bij het oefenen van gesprekken, heeft dat een versterkend effect.

Modellen met de checklist - uitgewerkt voorbeeld

Hieronder ziet u een uitgewerkt voorbeeld van hoe 'modellen' in zijn werk gaat.

Hiervoor hebt u nodig:

- De Checklist Gesprek voeren 2F
- De opdracht Werken met de checklist Gesprek voeren 2F
- Voorbeelden van (stukjes van) gesprekken

De docent geeft de Checklist Gesprek voeren 2F aan de leerlingen. De docent illustreert aan de hand van stukjes voorbeeldgesprek hoe de leerlingen de checklist kunnen gebruiken om een gesprek te beoordelen. De docent hieronder gebruikt voorbeelden op internet. U kunt ook een gesprek van een leerling gebruiken, of eventueel zelf iets voordoen. De docent loopt hardop denkend een deel van de checklist met de leerlingen door. Het modellen gaat als volgt:

Ik doe nu of ik een leerling ben die naar deze lijst gaat kijken. Ik ga hardop praten en zeggen wat ik zie en wat ik denk. Dat is een manier om te snappen wat er staat en wat je moet doen. Ik ga beginnen.

De checklist bekijken

Als ik deze checklist bekijk, dan zie ik bovenaan een stukje tekst. Even lezen: Gebruik deze checklist om een gesprek voor te bereiden of te beoordelen. Jijzelf, de docent of een andere leerling kan een vinkje zetten bij wat goed gaat. Dat zie ik: hier aan de linkerkant van de tabel kun je vinkjes zetten.

Tips en tops

Hier onderaan zie ik: Je kunt de lijst ook gebruiken om TIPS en TOPS te geven. Bespreek met elkaar wat goed ging en wat niet zo goed. Geef dan een TOP voor wat goed gaat en een TIP voor wat beter kan. Oké, dat is handig.

Zinnen in groen

Nu ga ik eerst eens kijken naar de checklist. Daar zie ik allemaal zinnen onder elkaar staan. Sommige zinnen zijn vetgedrukt, en die staan in het groen. Die zijn denk ik wel belangrijk. Even lezen. [Docent leest de koppen uit de checklist voor.] Dat zijn dus allemaal punten waar je rekening mee moet houden als je een gesprek voert. En als ik naar een gesprek luister kan ik hiermee controleren of het een goed gesprek is. Bijvoorbeeld nummer 9, of de spreker goed verstaanbaar is. Als het goed verstaanbaar is, dan kan ik daar een vinkje zetten.

Oefenen met beoordelen

Nu ga ik oefenen met beoordelen. Ik ga eens kijken wat er bij de eerste groene balk staat: Geef en krijg ik de juiste informatie? Daaronder staat: 1. Ik geef de belangrijkste informatie (de hoofdzaken). 2. Ik vertel daarbij wat ik vind of voel. 3. Ik stel goede vragen en 4. Het doel van het gesprek is duidelijk.

Om te oefenen ga ik kijken naar een filmpje van iemand die gaat solliciteren. Als ik kijk naar die vier punten, wat zie ik dan?

[Docent laat (een stukje van) het voorbeeldgesprek zien en beoordeelt het gesprek, bij wijze van voorbeeld, met het volgende fragment: [Fragment: slecht sollicitatiegesprek <http://youtu.be/1Xq2zyXJWVc> (1e minuut) of: <http://youtu.be/Ma1RzpgrQU8>]

Ik heb gekeken naar een stukje van de sollicitatie. Kan ik nu zeggen of hij het goed genoeg heeft gedaan om een vinkje te kunnen zetten? Ik heb geluisterd naar het gesprek, en nu moet ik de checklist erbij pakken. Ik begin bovenaan. Wat kan ik beoordelen bij de bovenste groene balk?

Nummer 1: Ik geef de belangrijkste informatie (de hoofdzaken). Geeft hij de belangrijkste informatie? Mm, hij zegt dat hij werk zoekt zonder Nederlanders. Dat is wel informatie, maar niet echt de juiste informatie. Hij heeft een CV, maar dat is een opgevouwen papiertje. Het ziet er niet uit. Geen vinkje dus.

Nummer 2: Ik vertel daarbij wat ik vind of wat ik voel. Nee hè, hij zegt wel dat hij werk zoekt zonder Nederlanders, maar dat is niet genoeg. Als hij het goed zou doen, dan zou hij er iets bij moeten vertellen. Geen vinkje dus.

Nummer 3. Stelt hij goede vragen. Ook niet.

En is het doel van het gesprek duidelijk? Begrijpt de luisteraar waarom ze een gesprek voeren en wat hij wil bereiken? Dat weet ik niet precies. Daarover kun je nog wel van mening verschillen. Hij zegt dat hij werk zoekt, dus dan zou je een vinkje kunnen zetten. Maar je kunt er ook over twijfelen, want hij

doet het niet op een manier dat je denkt dat hij echt graag wil werken. Maar we beoordelen hier niet op motivatie, maar op taal, dus van mij mag hij hier een vinkje krijgen.

Maar waar kun je dan die houding beoordelen? Dat is toch ook wel belangrijk bij een sollicitatiegesprek? Even kijken. Ik denk hier bij 8. Ik praat op de juiste manier en toon (formeel en informeel). Daar zie je dat hij niet op de juiste toon en manier praat. Geen vinkje voor nummer 8 dus.

Nog een fragment beoordelen

Ik ga er nog eentje bekijken. Ik ga nu letten op hoe ze op elkaar reageren. Dat is de tweede groene balk. Hier gaat het over of ze goed hun beurt afwachten, op tijd iets zeggen en of het gesprek een geheel is, of er voldoende samenhang inzit.

[Fragment: Goede en slechte sollicitatiegesprekken <http://youtu.be/MY-8bs8jzE8> (2e filmpje)]

Eens even denken. Luistert Sarah naar de ander en laat zij haar uitpraten? Ja, zij luistert goed. Dan kan ik een vinkje zetten in het vakje bij nummer 5. En nummer 6? Reageert ze op de goede manier? En zegt ze op het juiste moment iets? Ze giechelt een beetje. Nee, dat is niet echt goed, geen vinkje. De volgende is lastiger. Nummer 7. Gebruikt ze de juiste zinnen als ze iets wil zeggen? Dit komt eigenlijk niet echt voor. Ze geeft gewoon antwoord op de vragen. Ze doet het niet, dus ik kan hier geen vinkje zetten.

Leerlingen oefenen met beoordelen

Nu gaan jullie ook eens beoordelen. Het punt waar jullie op gaan letten is: Is de taal goed gebruikt? We maken groepjes en ieder groepje let op een punt [<http://youtu.be/KB68PTexsol> (eerste vier minuten).]

10. Wat vinden jullie daarvan? Praat hij duidelijk en verstaanbaar? Het is een beetje zacht en hij slikt ook soms delen van woorden in. Hij heeft een beetje een accent, maar over het geheel is het wel verstaanbaar, toch? 11. Praat hij gemakkelijk en op een goed tempo? Ja, hij denkt goed na over wat hij zegt, hij praat niet te snel. 12. Maakt hij goede zinnen? Dat is lastig, want het is spreektaal. Dan kun je niet altijd elke zin helemaal afmaken, omdat je ook moet nadenken over wat je wilt zeggen. Hij maakt wel foutjes in de zinnen, maar een paar foutjes maken mag wel. Dus, om het samen te vatten, het zijn niet echt grote fouten, toch? Mag hij een vinkje? Van mij wel. En tot slot: 13. Zijn de woorden goed gebruikt? Dat is geen probleem. Ook een vinkje.

Afronden

Dit was om te oefenen met deze checklist. We hebben beoordeeld met de checklist in de hand en we kunnen nu zeggen wat er goed en wat er niet goed was aan het gesprek. Het geeft inzicht in de goede punten en de verbeterpunten. Je kunt tips en tops geven, zodat de spreker het daarna beter kan doen.

De opdracht Werken met de checklist Gesprek voeren 2F

Leerlingen kunnen de opdracht Werken met de checklist Gesprek voeren 2F gebruiken om nog eens op een gestuurde manier te leren beoordelen met de checklist.

Gebruik deze opdracht bij een gesprek tussen leerlingen. De andere leerlingen gebruiken het opdrachtformulier

Introduceer de opdracht. Lees opdrachtdeel a, b, c en d voor. Wijs per groepje een van de categorieën (Inhoud, Opbouw e.d.) toe en laat punten verdelen. Na afloop één compliment en één tip per groepje.

Kennis van wat de eindtermen inhouden en deze in praktijk kunnen brengen is een proces dat niet in een keer voltooid is. Laat deze manier van werken daarom herhaaldelijk terugkeren.

De opdracht Gesprek voorbereiden 2F

Voor de volgende fase in het proces kunt u de opdracht Gesprek voorbereiden inzetten. Als de leerling met de voorbeelden van gesprekken en de checklist een beeld heeft gekregen van wat er van hem verwacht wordt bij het voeren van een gesprek, kan hij zelf een gesprek voorbereiden. Met de opdracht Gesprek voeren 2F bereidt de leerling stapsgewijs een gesprek voor.